

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE**van 15 oktober 2003****inzake een voorstel van Portugal voor het verlenen van steun aan Vila Galé — Cintra Internacional, Investimentos Turísticos, SA***(Kennisgeving geschied onder nummer C(2003) 3376)***(Slechts de tekst in de Portugese taal is authentiek)****(Voor de EER relevante tekst)**

(2004/168/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken ⁽¹⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

I. PROCEDURE

- (1) Bij brief nr. 0521 van 21 februari 2002 van zijn permanente vertegenwoordiging, geregistreerd bij de Commissie op 27 februari 2002, heeft Portugal de Commissie in kennis gesteld van de voorgenomen steun aan Vila Galé — Cintra Internacional, Investimentos Turísticos, SA. Bij brief nr. 1167 van 22 april 2002 van hun permanente vertegenwoordiging, geregistreerd bij de Commissie op 25 april 2002, hebben de Portugese autoriteiten de Commissie meer informatie verstrekt.
- (2) Bij brief SG(2002) D/230500 van 4 juli 2002 heeft de Commissie de Republiek Portugal in kennis gesteld van haar besluit tot inleiding van de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag ten aanzien van de steunmaatregel.
- (3) Bij de brieven nr. 2183 van 24 juli 2002, nr. 2278 van 6 augustus 2002 en nr. 2163 van 7 juli 2003 van hun permanente vertegenwoordiging (geregistreerd op respectievelijk 29 juli 2002, 12 augustus 2002 en 10 juli 2003) hebben de Portugese autoriteiten hun opmerkingen in het kader van de hierboven vermelde procedure kenbaar gemaakt.

- (4) Het besluit van de Commissie om de procedure in te leiden is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* van 22 oktober 2002 ⁽²⁾. De Commissie heeft belanghebbenden verzocht binnen een maand vanaf de datum van bekendmaking hun opmerkingen over de betrokken steunmaatregel kenbaar te maken.
- (5) De Commissie heeft geen opmerkingen van belanghebbenden ontvangen.

II. GEDETAILLEERDE BESCHRIJVING VAN DE STEUN**De investering en de doelstelling**

- (6) De aangemelde steunmaatregel betreft het verlenen van steun aan Vila Galé — Cintra Internacional — Investimentos Turísticos, SA (hierna „Vila Galé Cintra” te noemen). Deze middelen zullen worden gebruikt ter dekking van een deel van de kosten die werden gemaakt voor de aankoop en het opknappen van een onvoltooid gebouw in de deelstaat Ceará (Brazilië). Dit gebouw werd op 29 september 2000 verworven en werd verbouwd tot een vijfsterrenhotel, dat in oktober 2001 officieel werd geopend en thans volledig operationeel is.
- (7) De huidige maatregel betreft een individuele toepassing van twee regelingen. Eén ervan is maatregel N 667/1999 ⁽³⁾, die loopt van 2000 tot 2006 en die bedoeld is tot bevordering van moderne en op concurrentie gerichte ondernemingsstrategieën. De aangemelde individuele toepassing valt onder een van de specifieke investeringscategorieën van deze regeling, namelijk investeringen in het kader van de internationalisering van economische actoren. De tweede regeling is maatregel N 96/1999 ⁽⁴⁾ tot bevordering van internationalise-

⁽²⁾ Zie voetnoot 1.⁽³⁾ Door de Commissie goedgekeurd op 26 juli 2000 (PB C 266 van 16.9.2000, blz. 7).⁽⁴⁾ Door de Commissie goedgekeurd op 8 september 1999 (PB C 375 van 24.12.1999, blz. 5).⁽¹⁾ PB C 253 van 22.10.2002, blz. 5.

ringsprojecten van Portugese bedrijven die deel uitmaken van de fiscale steunregeling.

De begunstigde van de steun

- (8) De begunstigde van de steunmaatregel voldoet niet aan het zelfstandigheidscriterium om als KMO⁽⁵⁾ te worden beschouwd. Vila Galé Cintra is voor meer dan 25 % in het bezit van twee ondernemingen die niet aan de definitie van KMO beantwoorden..
- (9) Niettemin zijn deze twee ondernemingen relatief kleine spelers op de markt. Hun balansresultaten bedragen respectievelijk 36 miljoen EUR en 51 miljoen EUR (cijfers van 1999). Hun jaaromzet bedraagt respectievelijk 6 miljoen EUR en 31 miljoen EUR. Het marktaandeel in Portugal van de drie aandeelhouders van Vila Galé Brazilië in hun activiteitssector bedraagt 3,9 %, 3,0 % en 3,6 % voor respectievelijk Cintra (bouw), Vila Galé (toerisme) en FCR (risicokapitaal in de toeristische sector).

De steunmaatregel

- (10) De steun voor dit project zou worden verleend in de vorm van een niet-terugvorderbare subsidie (die de Portugese autoriteiten denken te verlenen op grond van de de-minimisregel⁽⁶⁾), een zachte lening in het kader van regeling N 667/1999 (die mede wordt gefinancierd met Gemeenschapsmiddelen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)) en een belastingfaciliteit in het kader van regeling N 96/1999.
- (11) De cijfers van de maatregel zijn als volgt:
- In aanmerking komende investering: 13 869 076 EUR.
 - In aanmerking komende kosten: Verwerving van het gebouw (3 691 104 EUR), werkzaamheden aan de externe infrastructuur (448 918 EUR), beheer van de werken (5 726 200 EUR), uitrusting (3 653 695 EUR), studies en projecten (349 158 EUR).
 - Zachte lening: De nominale waarde van de lening bedraagt 3 467 269 EUR. Deze waarde stemt over-

een met een steunbedrag, uitgedrukt in NSE, van 538 218 EUR met een nettosteunintensiteit van 3,88 %⁽⁷⁾.

- Belastingfaciliteit: De belastingfaciliteit omvat een geschatte steun, uitgedrukt in NSE, van 373 166 EUR⁽⁸⁾, wat overeenstemt met een nettosteunintensiteit van 2,69 %.
- Totaal bedrag van de steun: Het totaalbedrag van de steun van de zachte lening en de belastingfaciliteit bedraagt, uitgedrukt in NSE, 911 384 EUR.
- Totale nettosteunintensiteit: 6,57 %.

III. DE PROCEDURE OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 88, LID 2

Redenen voor het inleiden van de procedure

- (12) De reden om de procedure voor deze zaak in te leiden is tweeledig. Op het moment van het besluit meende de Commissie dat de Portugese autoriteiten niet hebben kunnen aantonen dat staatssteun vereist zou zijn ter beperking of ter compensatie van politieke of economische risico's in Brazilië. Anderzijds twijfelde de Commissie eraan of de steun noodzakelijk zou zijn voor de beoogde investering. Het was bijgevolg onzeker of de steunmaatregel de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid zou vergemakkelijken en of de steunmaatregel kon worden beschouwd als een afwijking in de zin van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag.

Opmerkingen van de Portugese autoriteiten

- (13) Bij brieven van 24 juli 2002 en 6 augustus 2002 hebben de Portugese autoriteiten hun opmerkingen kenbaar gemaakt. Ze betwisten in wezen de twee argumenten van de Commissie om de procedure in te leiden, namelijk de twijfel over het bestaan van aanzienlijke risico's en onzekerheden op de Braziliaanse markt die het verlenen van staatssteun zouden verantwoorden, en de twijfel over het al dan niet voldoen aan het noodzakelijkheidscriterium.
- (14) Wat het bestaan van aanzienlijke risico's en onzekerheden op de Braziliaanse markt betreft, brachten de Portugese autoriteiten de Commissie ervan op de hoogte dat het bedrijf dat toebehoort aan Grupo Cintra (één van de

⁽⁵⁾ Artikel 1, lid 3, van de bijlage bij Aanbeveling 96/280/EG van de Commissie van 3 april 1996 betreffende de definitie van de kleine en middelgrote ondernemingen (PB L 107 van 30.4.1996) bepaalt dat: „Als „zelfstandig” wordt beschouwd de onderneming die niet voor 25 % of meer van het kapitaal of van de stemrechten in handen is van één onderneming of van verscheidene ondernemingen gezamenlijk die niet aan de definitie van de KMO of van de kleine onderneming, naar gelang van het geval, beantwoorden (...)”.

⁽⁶⁾ Verordening (EG) nr. 69/2001 van de Commissie (PB L 10 van 13.1.2001, blz. 30).

⁽⁷⁾ Voor de berekening werden de volgende gegevens gebruikt:

- Duurtijd van de lening: zes jaar.
- Aflossingsvrije periode: twee jaar.
- Intrest betaald op de lening: 0 %.
- Referentierentevoet voor Portugal van toepassing op het moment van het investeren: 6,33 %.
- Huidige belasting op de vennootschappen in Portugal: 35,2 %.

⁽⁸⁾ Dit is het nettosteunelement van de belastingfaciliteit zoals geschat door de Portugese overheid.

aandeelhouders van Vila Galé Cintra) en dat betrokken is bij het investeringsproject dat momenteel wordt onderzocht, niets te maken heeft met Grupo Cintra, dat in Brazilië actief is in de biersector en waarnaar werd verwezen in het besluit om de formele onderzoeksprocedure in te leiden. Dit investeringsproject is dan ook de eerste ervaring in internationalisering voor de betrokken bedrijven. Bovendien sluit het feit alleen dat Portugal één van de belangrijkste buitenlandse investeerders is in Brazilië niet het bestaan uit van grote marktrisico's en -onzekerheden die overigens wel degelijk bestaan op de Braziliaanse markt. Dit houdt enerzijds verband met de aanzienlijke wisselkoersvolatiliteit van de Real en anderzijds met de instabiliteit van de Braziliaanse kapitaalmarkten ten gevolge van de recente economische en financiële crisis in Argentinië. De voorgenomen staatssteun is bijgevolg bedoeld ter compensatie van deze risico's en onzekerheden door middel van risicodeling, krediet-speculatie en vermindering van de financiële kosten die gepaard gaan met het investeringsproject. De Portugese autoriteiten concluderen dat de investeringen in Brazilië gedaan werden door ondernemers die bereid zijn om de bijkomende risico's te nemen die eigen zijn aan de investeringen ondanks de bestaande marktvoorwaarden.

- (15) Wat het voldoen aan het noodzakelijkheids criterium betreft, wierpen de Portugese autoriteiten op dat het feit dat de begunstigde de investering reeds had gedaan en het hotel had geopend vooraleer een besluit over het verlenen van steun was genomen, het stimulerende effect van de steun niet uitsluit. Eigenlijk werd het verzoek tot overheidssteun reeds in juli 2000 ingediend, dus voordat de kosten voor de investering werden gemaakt. Tevens wijst het feit dat de investering werd gedaan zonder enige staatssteun enerzijds op het belang van de begunstigde om zijn eerste internationaliseringsproject te ondernemen ondanks de bijkomende risico's die ermee gepaard gaan en anderzijds op zijn verwachtingen met betrekking tot het verkrijgen van de aangevraagde overheidssteun. De Portugese autoriteiten zijn van mening dat de begunstigde niet mag worden benadeeld omdat de beoordeling van de aanvraag meer tijd vroeg dan de uitvoering van de investering.

Opmerkingen van belanghebbenden

- (16) De Commissie heeft geen opmerkingen van belanghebbenden ontvangen.

IV. BEOORDELING VAN DE STEUNMAATREGEL

Het bestaan van staatssteun

- (17) In het kader van de aangemelde maatregel zou een bepaalde Portugese onderneming middelen ontvangen om te investeren in de toeristische sector in Brazilië in het licht van zijn internationaliseringsstrategie. Deze steun zou de financiële en strategische positie van de

begunstigde in zijn geheel versterken. Het is duidelijk dat het sterker maken van een Europese onderneming die handel drijft in de EER, het handelsverkeer in de Gemeenschap ongunstig kan beïnvloeden. Dat is de mening van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in zijn arrest in de zaak 142/87 (Tubemeuse) ⁽⁹⁾. Het kan niet worden uitgesloten dat de ontvanger van steun een voordeel heeft tegenover zijn concurrenten die in de Europese Unie actief zijn en al in Brazilië geïnvesteerd hebben of zouden willen investeren zonder enige steun voor buitenlandse directe investeringen. De maatregel wordt gefinancierd met staatsmiddelen. De Commissie is bijgevolg van mening dat de maatregel de mededinging zou vervalsen of dreigen te vervalsen en dat hij steun vormt in de zin van artikel 87, lid 1, van het Verdrag.

Mogelijke vrijstelling

- (18) Ten eerste, aangezien de voorgenomen steunmaatregel Gemeenschapsmiddelen van het EFRO bevat die zullen worden gebruikt voor de cofinanciering van een investering die buiten de Europese Unie wordt gedaan, heeft de Commissie deze mogelijkheid onderzocht in het licht van Verordening (EG) nr. 1685/2000 van de Commissie van 28 juli 2000 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 1260/1999 van de Raad met betrekking tot de subsidiabiliteit van de uitgaven voor door de structuurfondsen medegefinancierde richtingen ⁽¹⁰⁾.
- (19) Ten tweede, gezien het feit dat er geen communautaire richtsnoeren of communautair kader bestaat voor staatssteun in de toeristische sector, heeft de Commissie haar beoordeling van de steun rechtstreeks gebaseerd op artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag, dat een vrijstelling inhoudt voor steunmaatregelen die de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid vergemakkelijken mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.
- (20) De Commissie moet bijgevolg oordelen of de steunmaatregel zal bijdragen tot de ontwikkeling van toeristische en/of andere economische bedrijvigheden in de Europese Unie zonder dat het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig wordt beïnvloed. Ze moet tevens nagaan of de steunmaatregel de begunstigde ertoe zal aanzetten om de investering te doen.

Mogelijkheid tot toewijzing van Gemeenschapsmiddelen onder het EFRO aan een investering buiten de Europese Unie

- (21) Artikel 160 van het EG-Verdrag bepaalt dat „het EFRO is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het ongedaan

⁽⁹⁾ Jurisprudentie 1990, blz. I-959, rechtsoverweging 35.

⁽¹⁰⁾ PB L 193 van 29.7.2000, blz. 39.

maken van de belangrijkste onevenwichtigheden in de Gemeenschap". Bovendien stelt artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1260/1999 van de Raad de voor de prioritaire doelstellingen in aanmerking komende geografische gebieden vast, die enkel de regio's van de Gemeenschap betreffen.

- (22) Verordening (EG) nr. 1685/2000 stelt de subsidiabiliteitscriteria vast voor acties waarvoor Gemeenschapsmiddelen uit het EFRO ter beschikking worden gesteld, op grond van de locatie van de acties ⁽¹¹⁾. De verordening bepaalt dat in het geval van acties die plaatshebben buiten de regio waarop de bijstand betrekking heeft, de actie slechts voor financiering in aanmerking mag worden genomen „(...) nadat de Commissie daaraan op grond van een door de lidstaat ingediend verzoek van geval tot geval haar uitdrukkelijke goedkeuring heeft gehecht, rekening houdend in het bijzonder met de locatie waar de actie ten opzichte van het gebied plaatsheeft, het voordeel dat voor de regio kan worden verwacht en het bedrag van de uitgaven in verhouding tot de totale uitgaven voor de maatregel en voor het bijstandspakket.” ⁽¹²⁾.
- (23) Aangezien de investering plaatsheeft in een geografische regio die aanzienlijk ver verwijderd is van de gesteunde regio, is de Commissie van oordeel dat aan de hierboven vermelde voorwaarde niet is voldaan.
- (24) De Commissie is bijgevolg van mening dat de aangeelde investering niet in aanmerking komt voor financiële steun van de Gemeenschap onder het EFRO. De overige bepalingen van deze beschikking gaan ervan uit dat het totaalbedrag van de steun, zoals vermeld in overweging 11, onder e), volledig zal worden gedekt door nationale middelen.

Invloed van de steunmaatregel op het handelsverkeer tussen de lidstaten

- (25) De omvang van de steun is betrekkelijk klein. Het komt neer op een nettosubsidie-equivalent van 911 384 EUR, wat overeenstemt met een nettosteunintensiteit van 6,57 % van de voor steun in aanmerking komende investering. Het is weinig waarschijnlijk dat een beperkt steunbedrag, dat een gering deel van de subsidiabele investering dekt, het handelsverkeer tussen de lidstaten in aanzienlijke mate beïnvloedt.
- (26) De begunstigde is een kleine speler op de markt. Zijn aandeelhouders overschrijden slechts in geringe mate de norm om als KMO te worden beschouwd. Hun marktaandeel in Portugal bedraagt nog geen 4 % in de respectieve markten en hun overeenstemmende marktaandelen in de Europese Unie zijn dan ook verwaarloosbaar. Afzonderlijke steun aan een onderneming met een gering marktaandeel heeft minder ongunstige gevolgen dan steun aan een onderneming met een groot marktaandeel. Gelet op het geringe marktaandeel van het begunstigde bedrijf is het niet mogelijk dat het beperkte steunbedrag de positie van zijn concurrenten ongunstig beïnvloedt.

- (27) De toeristische markt en de hotelmarkt vertegenwoordigen ongeveer 3,5 % van het Braziliaanse BBP. Brazilië telt ongeveer 10 000 hotels, waarvan naar schatting 5 % tot 7 % in handen is van internationale ondernemingen ⁽¹³⁾. Op dit moment zijn de belangrijkste Europese investeerders in Brazilië de Franse groep Accor (108 hotels) en de Spaanse groep Sol Meliá (23 hotels) ⁽¹⁴⁾. Aangezien het aangemelde project de eerste investering was van Vila Galé in Brazilië, is zijn marktaandeel in de Braziliaanse markt ten gevolge van de investering gering vergeleken met dat van de hierboven vermelde Europese ondernemingen. Er kan dan ook redelijkerwijs worden besloten dat door de bouw van een extra vijfsterrenhotel in Brazilië het lokale aanbod niet aanzienlijk zal stijgen. Evenmin zal er een grote invloed zijn op de relatieve positie van de Europese ondernemingen die reeds op de markt actief zijn of op hun vermogen om toeristen aan te trekken.

- (28) Het marktaandeel van het „luxe”-segment in de Braziliaanse hotelmarkt is vrij groot. Volgens de ABIH Nacional, de Braziliaanse Vereniging van de hotelindustrie, bevindt ongeveer 53 % van alle geregistreerde hotelbedden zich in vier- en vijfsterrenhotels. Deze markt wordt gekenmerkt door een aanzienlijk groot aantal spelers (voornamelijk niet-Europees). Geen van hen heeft een aanzienlijk marktaandeel. De hotelsector in Brazilië is bijgevolg een markt die wordt gekenmerkt door een sterke concurrentie bij een heel lage concentratiegraad. Het is veel minder waarschijnlijk dat steun die in een dergelijke markt aan een onderneming wordt verleend, de mededinging zal vervalsen dan steun die in een markt met een hoge concentratiegraad wordt verleend, omdat het waarschijnlijker is dat het voordeel aan de consumenten wordt doorgegeven dan dat de begunstigde dit achterhoudt.

- (29) De begunstigde van de steun bevindt zich in een relatief ongunstige positie in vergelijking met zijn belangrijkste EU-concurrenten. Deze concurrenten hebben een veel groter marktaandeel in de Braziliaanse markt, zijn internationaal vermaard en zijn al diverse jaren actief op de markt. Door hun omvang bevinden ze zich in een veel betere onderhandelingspositie tegenover internationale touroperators, wat leidt tot een hogere bezettingsgraad en een hoger inkomen en bijgevolg tot lagere relatieve kosten voor hun commerciële activiteit.

- (30) De investering in kwestie moet lokaal worden ingevuld en mag geen verplaatsing van de activiteiten van Portugal naar Brazilië betekenen. Om deze reden verwachten men niet dat de steunmaatregel de economische activiteit of de tewerkstelling in Portugal negatief zal beïnvloeden.

⁽¹¹⁾ Bijlage I van Verordening (EG) nr. 1685/2000, regel 12.

⁽¹²⁾ Bijlage I van Verordening (EG) nr. 1685/2000, regel 12, punt 3.

⁽¹³⁾ Bron: ABIH Nacional — Braziliaanse Vereniging van de hotelindustrie „Statistics on the national hotel industry”, 22 februari 2001.

⁽¹⁴⁾ Zie voetnoot 13.

- (31) Om de in de overwegingen 25 tot en met 30 uiteengezette redenen is de Commissie van mening dat de steunmaatregel waarschijnlijk geen belangrijke rechtstreekse invloed zal hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten. De Commissie merkt hierbij ook op dat ze geen opmerkingen heeft ontvangen van belanghebbenden.

De bijdrage van de steunmaatregel aan de ontwikkeling van de toeristische sector in Portugal

- (32) Toerisme is één van de belangrijkste activiteitensectoren van de Portugese economie. De sector vertegenwoordigt momenteel ongeveer 8 % van het BBP en stelt rechtstreeks en onrechtstreeks circa een half miljoen mensen te werk. Het is daarom één van de prioriteitsgebieden in Portugal voor het versterken van cohesie. Dit cohesie-effect werd door de EU-instellingen vaak erkend. De resolutie van de Raad van 21 mei 2002 over de toekomst van het Europese toerisme⁽¹⁵⁾ bepaalt het volgende: „Toerisme (...) draagt in hoge mate bij tot het bereiken van de doelstellingen van het proces van Lissabon en van Cardiff en de totstandkoming van een echte interne dienstenmarkt. Het leidt tot een hoog niveau van werkgelegenheid en sociale welvaart, duurzame groei, een betere levenskwaliteit en Europese integratie, alsook tot sociale en economische cohesie, en levert een aanzienlijke bijdrage tot het bereiken van de convergentiedoelstellingen.”. De resolutie beklemtoont dat „het, aangezien de toeristische sector in Europa vooral bestaat uit kleine en middelgrote ondernemingen, van essentieel belang is dat de toeristische industrie een betere toegang krijgt tot de instrumenten in het kader van de Europese Unie, om haar te helpen haar economische prestaties te verbeteren en haar concurrentiepositie te verstevigen (...)”. De toeristische sector wordt gekenmerkt door sterke verticale en horizontale banden met andere sectoren van de economie. De ontwikkeling van de toeristische sector leidt dan ook tot de vooruitgang van de economie in haar geheel.
- (33) De steunmaatregel zal de langetermijnpositie van een Portugese onderneming die actief is in de toeristische sector, versterken en haar in staat stellen haar productaanbod te verbreden en te diversifiëren en aldus haar ondernemingspotentieel te verbeteren.
- (34) Het verstevigen van de financiële positie van de begunstigde zal waarschijnlijk voornamelijk de toeristische sector in Portugal ten goede komen omwille van de volgende redenen:

- a) De moedermaatschappij van de begunstigde ontwikkelt het grootste deel van haar activiteiten in Portugal waar ze momenteel 14 hotels verspreid over het hele land bezit. Dit is de eerste ervaring in internationalisering. Haar investeringsstrategie is voornamelijk gericht op Portugal, waar ze in 2002 drie nieuwe hotels oprichtte en waar ze momenteel nog twee nieuwe hotels aan het bouwen is. Het is dan ook waarschijnlijk dat, in geval van succes, dit pro-

ject zal leiden tot een groter investeringsvermogen van de maatschappij in de Portugese toeristische sector.

- b) De Portugese toeristische sector wordt beheerst door KMO's die 95 % van de markt vertegenwoordigen. Gezien hun kleine economische omvang en omzet, hebben Portugese toeristische bedrijven een heel beperkte ervaring in internationalisering en concentreren zij hun activiteiten voornamelijk in Portugal. Redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het huidige project een demonstratie-effect zal hebben voor de andere Portugese spelers in de toeristische sector wat betreft de rendabiliteit en duurzaamheid van buitenlandse investeringsprojecten.
- c) Hoewel de investering slechts een beperkte invloed had op het vlak van rechtstreeks geschapen arbeidsplaatsen in Portugal, kwam de uitvoering van het project ten goede aan de Portugese bedrijven die het project coördineerden, die toezicht hielden op de uitvoering ervan en materiaal en uitrusting leverden.
- d) De Braziliaanse dochteronderneming betaalt aan de Portugese moedermaatschappij een beheervergoeding voor de geleverde diensten en verhoogt op deze wijze haar omzet en de belastinginkomsten van de staat.
- e) De positieve cashflows van het Braziliaanse bedrijf zullen volgens de Portugese autoriteiten worden overgemaakt aan Portugal, in de eerste plaats ter aflossing van de openstaande schuld van Vila Galé Cintra voor de financiering van een deel van de bouw en renovatie van het hotel. Na de volledige aflossing van deze schuld kunnen de Braziliaanse inkomsten overeenkomstig de ondernemingsstrategie opnieuw worden geïnvesteerd in Portugal.

- (35) Omwille van de redenen vermeld in de overwegingen 32 tot en met 34, kan de steunmaatregel een positieve invloed hebben op de toeristische sector in Portugal en een positief cohesie-effect.

Stimulerend effect van de steunmaatregel

- (36) Onderhavige zaak is de eerste ervaring van de begunstigde op het vlak van internationalisering. Zijn aandeelhouders hebben evenmin ervaring in buitenlandse investeringen in de toeristische sector. Zoals eerder gemeld, zijn de bij de investering betrokken bedrijven kleine spelers in hun respectieve markten. De investeringskosten vertegenwoordigen 12 % van hun gezamenlijke balanswaarde (cijfers van 1999). Het project houdt bijgevolg een aanzienlijk risico in voor de financiële situatie van de betrokken ondernemingen.
- (37) De Braziliaanse markt houdt voor potentiële investeerders een aantal ernstige moeilijkheden in. Ten eerste is er de sterke wisselkoersvolatiliteit van de nationale munt. Ten tweede heeft de recente economische en

⁽¹⁵⁾ PB C 135 van 6.6.2002, blz. 1.

financiële crisis in Argentinië enige onstabieleit veroorzaakt op de Braziliaanse kapitaalmarkten. Ten derde zijn er een aantal bureaucratische moeilijkheden die voornamelijk betrekking hebben op de transfer naar Brazilië van financiële fondsen die worden beheerd door de Centrale Bank.

- (38) Hoewel de gesteunde onderneming geen KMO overeenkomstig de communautaire definitie is, heeft zij met vergelijkbare moeilijkheden te kampen bij dit soort investeringen, gelet op het gebrek aan ervaring, het geringe marktaandeel, de aanzienlijke omvang van de investering in vergelijking met haar financiële situatie en de problemen die specifiek zijn voor het land en die de markttoegang bemoeilijken.
- (39) De Portugese autoriteiten hebben opgemerkt dat de aanvraag voor overheidssteun werd ingediend vooraleer met de investering was gestart, ook al werd de investering gedaan zonder steun. De steunregelingen uit hoofde waarvan deze individuele aanvraag is gedaan (N 667/1999 en N 96/1999) bevatten een clausule die vereist dat de steunaanvraag wordt ingediend vóór de aanvang van de uitvoering van het project. Deze verplichting spoort met punt 4.2 van de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen ⁽¹⁶⁾ en is bij deze aanvraag in acht genomen. Het feit dat de begunstigde vóór het begin van de investering financiële steun heeft aangevraagd, bewijst dat het vereiste stimulerende effect bestaat.
- (40) Omwille van de redenen opgesomd in de overwegingen 36 tot en met 38, en aangezien de investering de eerste ervaring in internationalisering is van een betrekkelijk kleine onderneming in een veranderlijke buitenlandse markt (Brazilië), kan men aannemen dat de steunmaatregel een stimulerend effect heeft in die zin dat hij de begunstigde een compensatie biedt voor het bijkomende financiële risico dat een investering in een onbekende en risicovolle markt inhoudt.

V. CONCLUSIES

- (41) De Commissie heeft dienovereenkomstig besloten dat de voorgenomen steun voor buitenlandse directe investering aan Vila Galé — Cintra Internacional, Investimentos Turísticos, SA bijdraagt tot de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid in de zin van artikel 87, lid 3, onder c), van het Verdrag zonder dat daarbij het handelsverkeer tussen lidstaten wordt geschaad, en bijgevolg verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt, op voorwaarde dat de steun niet mede wordt gefinancierd door Gemeenschapsmiddelen uit het EFRO.
- (42) De steunverlening van Portugal aan Vila Galé — Cintra Internacional, Investimentos Turísticos, SA in de vorm van een zachte lening en van een belastingfaciliteit is bij-

gevolg toegestaan, op voorwaarde dat geen Gemeenschapsmiddelen worden aangesproken.

- (43) Met deze beschikking heeft de Commissie niet de bedoeling haar toekomstige beleid ten aanzien van directe investeringen in het buitenland vast te leggen. De Commissie beschouwt investeringshulp aan grote ondernemingen voor directe investeringen in het buitenland doorgaans als onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, tenzij kan worden aangetoond dat een project zal bijdragen tot de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid, zonder dat daarbij het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig wordt beïnvloed,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Het voorstel van Portugal om steun te verlenen in de vorm van een zachte lening en een belastingfaciliteit aan Vila Galé — Cintra Internacional, Investimentos Turísticos, SA voor buitenlandse directe investeringen in Brazilië is overeenkomstig artikel 87, lid 1, van het Verdrag verenigbaar met de gemeenschappelijke markt en overeenkomstig artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst verenigbaar met de werking van die overeenkomst, mits wordt voldaan aan de voorwaarden zoals bepaald in artikel 2.

Artikel 2

De zachte lening en de belastingfaciliteit die aan Vila Galé — Cintra Internacional, Investimentos Turísticos, SA zullen worden verleend, mogen uitsluitend worden gefinancierd met nationale overheidsmiddelen. De maatregelen mogen niet mede worden gefinancierd door Gemeenschapsmiddelen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Artikel 3

Portugal deelt de Commissie binnen twee maanden na de kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen het heeft genomen om aan deze beschikking te voldoen.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de Portugese Republiek.

Gedaan te Brussel, 15 oktober 2003.

Voor de Commissie

Mario MONTI

Lid van de Commissie

⁽¹⁶⁾ PB C 74 van 10.3.1998, blz. 9.